

Uzņēmējdarbības vide

Darbaspēks un nodarbinātība

Nodarbinātība

Pēc II Pasaules kara strauji uzlabojās un paplašinājās Beļģijas sociālā apdrošināšanas sistēma, kas aptvēra veselības aprūpes pabalstus, bezdarba, bērnu pabalstus, kompensācijas invalīdiem, pensijas un citus sociālos pabalstus. Ekonomiskās lejupslīdes sākumā 1970-ajos gados, sociālās apdrošināšanas sistēma kļuva par smagu nastu Beļģijas ekonomikai un bija iemesls lielajam valsts budžeta deficītam.

Salīdzinājumā ar vidējo bezdarba līmeni ES kopumā (ES 2012.gadā – 10,7%), Beļģijā tas ir saglabājies pirmskrīzes līmenī. Beļģijas bezdarba līmenis 2012.gadā bija 7,5%, kas salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ir pieaudzis par 0,3 procentpunktiem. Nodarbināti ir aptuveni 4,5 milj. Beļģijas iedzīvotāju. Lielākā daļa no tiem strādā pakalpojumu sektorā (66%). Beļģijas apstrādes rūpniecībā nodarbināti 12%, bet lauksaimniecībā tikai 0,7% no visiem strādājošajiem. Tāpat kā daudzās citās industrializētās valstīs, arī Beļģijā aktuāls jautājums ir sabiedrības novecošanās, tādēļ tiek izstrādātas vairākas programmas, lai sekmētu dzimstības līmeņa paaugstināšanos.

Avots: Valsts nodarbinātības dienests (National Employment Office –NEO) - www.onem.be

Darba likumdošana

Beļģijas Darba likums ietver vairākus normatīvos aktus par nodarbinātības jautājumiem, veselību un darba drošību.

Darba ņēmējam, stājoties darbā, jānoslēdz Darba līgums uz noteiktu vai nenoteiktu laiku.

Uzņēmumos, kuros strādā vairāk par 100 cilvēkiem, jāizveido darba padome, kuru jāinformē par uzņēmuma produktivitāti un darbības rādītājiem. Tā savukārt informē darbinieku par veselību un darba drošības jautājumiem.

Beļģijā darbiniekiem nav obligāti jābūt kādā arodbiedrībā. Neskatoties uz to, vairums darbinieku sastāv kādā arodbiedrībā. Viens no iemesliem ir tāds, ka arodbiedrības izmaksā bezdarbnieka pabalstus. Strīdus starp darba devējiem un ņēmējiem izskata darba tiesas.

Darba stundas

Darba nedēļas ilgums ir 38 stundas, kaut gan iespējama ir īsāka darba nedēļa un virsstundas, kuru skaits ir strikti noteikts. Par virsstundām var piešķirt brīvdienas. Piemaksa par virsstundām ir 50% no darba algas līdz pat 100% par brīvdienām un svētku dienām.

Algas un prēmijas

Vidējā darba alga nav tik augsta, ja salīdzina ar vidējām algām Rietumeiropas valstīs. Taču Beļģijas sociālās apdrošināšanas iemaksas un ieturamais nodoklis ir jāmaksā no neto algas, tādēļ kopējās darbinieku izmaksas ir vienas no augstākajām Eiropā.

Obligātie koplīgumi, kas noslēgti valsts un nozares līmenī, nosaka algas daudzos sektoros. Pretējā gadījumā darba ņēmējam ir jāmaksā vismaz minimālā alga. Minimālā mēnešalga ir 1472,40 EUR darbiniekiem, kas vecāki par 21 gadu (uz 01.02.2012.). Minimālās mēnešalgas apmērs tiek pārskatīts reizi 12-24 mēnešos.

Melnstrādnieku alga tiek aprēķināta no stundu likmes un viņiem alga tiek izmaksāta divas reizes mēnesī. Ofisa darbiniekiem izmaksā algu reizi mēnesī. Darbinieki var saņemt piemaksas un papildus atvieglojumus.

Beļģijā ir 10 oficiālās svētku brīvdienas. Tāpat tiek piešķirts apmaksāts četru nedēļu ilgs gadskārtējs atvaļinājums. Apmaksātās svētku brīvdienas melnstrādniekiem sedz sociālā apdrošināšana, savukārt ofisa darbiniekiem darba devējs.

Dzemdību atvaļinājums ir 15 nedēļas, no tām sešas brīvas nedēļas pirms bērna piedzimšanas. Speciālu atvaļinājumu piešķir tiem darbiniekiem, kuru ģimenes locekļiem nepieciešama paliatīvā aprūpe. Vecākiem ir tiesības saņemt trīs mēnešus ilgu atvaļinājumu par bērniem līdz 12 gadu vecumam. Darbinieki var pārtraukt darba attiecības uz vienu gadu profesionālās izaugsmes dēļ. Šajā periodā darbinieks saņem speciālu sociālo pabalstu.

Darbiniekiem, kas vecāki par 50 gadiem, pienākas elastīgāks darba režīms. Šī sistēma neattiecas uz uzņēmumiem, kur darbinieku skaits mazāks par 10.

Pensijas

Darba ņēmējs ir tiesīgs saņemt valsts pensiju no 65 gadu vecuma. Taču darbinieks var pretendēt uz valsts pensiju no 60 gadu vecuma, ja nostrādāti 35 gadi. Ir izstrādātas speciālas shēmas, kas paredz priekšlaicīgu darbinieka pensionēšanu, ja darba devējs ir nonācis grūtības un tiek samazinātas štatu vietas. Sākot ar 2016.gadu uz valsts pensiju varēs pretendēt tikai no 62 gadu vecuma.

Lielie un vidējie uzņēmumi parasti nodrošina saviem darbiniekiem papildus pensijas iemaksas pensiju fondā.

Sociālā apdrošināšana

Jebkurš darba ņēmējs ir tiesīgs saņemt Beļģijas sociālās apdrošināšanas sistēmas pabalstus, pat ja nav noslēgts rakstisks darba līgums. Darba devēja un darba ņēmēja iemaksas sociālās apdrošināšanas sistēmā ir atkarīgas no uzņēmuma lieluma. Šīs iemaksas finansē pensijas, veselības aprūpi, slimības pabalstus, bezdarba pabalstus, ģimenes pabalstus, pabalstus, ko izmaksā par darbā gūtu traumu un arodslimībām.

Jāņem vērā ES sociālās apdrošināšanas normatīvie akti un divpusējie sociālās apdrošināšanas līgumu, kas nosaka, vai uz nerezidentu attiecas Beļģijas sociālās apdrošināšanas likums.

Darba attiecību izbeigšana

Sākot ar 2012.gada 1.janvāri ir mainījušies noteikumi attiecībā uz darba attiecību izbeigšanu (uz tiem darba līgumiem, kuri noslēgti pirms šī datuma, tie gan neattiecas). Tāpat pastāv dažādi noteikumi ofisa darbiniekiem un melnstrādniekiem, taču šīs atšķirības tiks likvidētas vēlākais līdz 08.07.2013.

Gan viena indivīda atlaišanu no darba, gan štatu samazināšanu regulē strikti noteikumi. Pamatnoteikums ir tāds, ka par šo lēmumu abas puses jābrīdina iepriekš, lai darba ņēmējs varētu atrast jaunu darbu vai darba devējs jaunu darbinieku. Paziņojums ir jāiesniedz pusēm rakstiski, kurā jānorāda datums, kad darba attiecības tiks izbeigtas. Darba devējam ir jānodrošina brīva diena darbiniekam, ja tas nepieciešams cita darba atrašanai. Ofisa darbiniekiem jābrīdina vismaz trīs mēnešus iepriekš par aiziešanu no darba, melnstrādniekiem šis laiks ir krietni mazāks (vismaz 28 dienas). Ja uzņēmums atlaiž darbinieku, kurš ir strādājis šeit vismaz vienu gadu un ir 45-60 gadu vecs, darba devējam ir jānodrošina vai jāfinansē aprūpētā uzteikuma (outplacement) programma, lai palīdzētu atlaistajam darbiniekam atrast jaunu darbu. Kolektīvās atlaišanas gadījumā ir jāinformē darba padomes.

Ārvalstnieku nodarbinātība

Ja Beļģijā plānots palikt ilgāk par trim mēnešiem, tad Eiropas ekonomiskās zonas rezidenti nepieciešama uzturēšanās atļauja, bet nav vajadzīga darba atļauja. Izņēmums ir Rumānijas un Bulgārijas rezidenti. Visiem pārējiem ārvalstniekiem nepieciešama uzturēšanās un darba atļauja. Noteikumi par darba atļaujām ir pielaidīgāki vadošiem darbiniekiem un augsti kvalificētiem zinātniekiem.

Avots: *Belgium Taxation and Investment Guide 2012* - <http://www.deloitte.com/view>

Uzņēmējdarbības veidi

Veids	Partneru/akcionāru skaits	Sākumkapitāls	Atbildība	Reģistrēšanas nodeva
Société à responsabilité limitée Besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (SPRL/BVBA) ir sabiedrības ar ierobežotu atbildību	Minimālais partneru skaits - 2: 1 juridiska persona – vienīgais īpašnieks	18 550 eiro kopējais parakstītais un mini māli noteiktais apmaksātais 6 200 eiro	Partneru atbildību nosaka ieguldījuma apmērs	0.5% no parakstītā kapitāla

Société anonyme/Naamloze vennootschap (SA/NV) ir akciju sabiedrība	Minimālais akcionāru skaits - 2	61 500 eiro kopējais parakstītais un apmaksātais	Partneru atbildību nosaka ieguldījuma apmērs	0.5% no parakstītā kapitāla
Vennootschap Société en nom collectif/Venootschap onder Firma (SNC/SOF) ir pilnas atbildības sabiedrība	Minimālais partneru skaits - 2	Nav noteikts	Partneru atbildība ir kopēja un individuāla	
Commanditaire Vernootschap (CV) ir komandītsabiedrība	Divu veidu partneri: aktīvie un neaktīvie partneri	Nav noteikts	Partneru atbildība ir kopēja un individuāla, un pasīvie līdzdalībnieki uzņēmumā ir atbildīgi par parādiem proporcionāli ieguldījuma summai	
Kooperatīva sabiedrība (SC) ar neierobežotu un kopīgu atbildību (SCRIS) jeb vairāku uzņēmumu grupa	Lielākais partneru skaits - 3	Nav noteikts	Pilnas atbildības sabiedrība; atbildība ar visiem personīgiem aktīviem	0.5% no parakstītā kapitāla
Kooperatīva sabiedrība ar ierobežotu atbildību (SCRL), līdzīga BVBA / SPRL	Lielākais partneru skaits - 3	18 500 eiro minimāli noteiktais apmaksātais 6 200 eiro	Partneru atbildību nosaka ieguldījuma apmērs	0.5 % no parakstītā kapitāla

Avots: The Federation of International Trade Association - www.fita.org

Nodokļu sistēma

Uzņēmuma ienākumu nodoklis

Uzņēmuma ienākumu nodokļa standarta likme ir 33%, kopā ar krīzes nodokli 3% apmērā no standarta likmes tas veido 33,99%. Uzņēmuma ienākuma likmes ir mazākas, ja ar nodokli apliekamā summa nepārsniedz 322 500 eiro:

- no 0 līdz 25 000 eiro: 24,25% (ar papildnodokli 24,98%)
- no 25 000 eiro līdz 90 000 eiro: 31% (ar papildnodokli 31,93%)
- no 90 000 līdz 322 500 eiro: 34,5% (ar papildnodokli 35,54%)

Iedzīvotāju ienākumu nodoklis

Iedzīvotāju ienākuma nodoklim ir progresīvas likmes, augstākā ir 50%, ko piemēro ienākumiem, kas pārsniedz 36 300 EUR (2012.gada ienākumiem). Pašvaldību nodokļa likmes ir no 0-9% (vidēji ap 7%), kas iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmi palielina līdz 54,5%.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmes 2013. gadam ir šādas:

- no 0 līdz 8350 eiro - 25%
- no 8350,01-11890 eiro - 30%
- no 11890,01 – 19810 eiro - 40%
- no 19810,01-36300 eiro - 45%
- virs 36 300,01 - 50%

Ir iespējami dažī izņēmumi un nodokļu atlaides.

Sociālās apdrošināšanas iemaksas

Sociālās apdrošināšanas iemaksu likmes darba ņēmējiem ir no 0,05% līdz 13,07%. Darba devējs par darba ņēmēju veic sociālās iemaksas 40,58% no bruto algas melnstrādniekiem un 34,58% ofisa darbiniekiem. Uzņēmumiem ar darbinieku skaitu līdz 20 sociālās apdrošināšanas iemaksas ir mazākas.

Mantojuma un dāvinājuma nodoklis

Mantojums nodokļa likmes pirmās pakāpes radniekiem Valonijā un Briseles reģionā ir no 3%-30%, Flandrijā no 3% - 27%. Augstākas nodokļu likmes piemēro tālākiem radniekiem (Valonijā un Briselē līdz 80% un Flandrijā līdz 65%). Tādas pašas nodokļu likmes ir dāvinājuma nodoklim par nekustamiem īpašumiem, savukārt par kustamiem īpašumiem dāvinājuma nodokļa likmes ir no 3%-7%.

Faktiskais īpašuma nodoklis

Nodokli piemēro plānotajiem gada ienākumiem no zemes, ēku un industriālo iekārtu nomas. Nodokļa likmes ēkām Valonijā 1,25% no ēkas vērtības, 2,25% Briseles reģionā un 2,5% Flandrijā. Provincas un municipalitātes var uzlikt šim nodoklim papildnodokli.

Pievienotās vērtības nodoklis

Pievienotās vērtības nodokli piemēro lielākai daļai preču un pakalpojumu. Pievienotās vērtības nodokļa standarta likme ir 21%, samazinātās likmes ir 0%, 6% un 12%. 0% piemēro dienas un nedēļas preses izdevumiem un dažām otrreizējās pārstrādes precēm; 6% piemēro lielākai daļai primāro preču un pakalpojumu, piemēram, pārtikai, ūdens apgādei un farmācijas precēm. 12% piemēro sociālajiem dzīvokļiem un TV abonementmaksai.

Īpašuma nodoklis

Reģistrācijas nodeva, ko piemēro par nekustamā īpašuma pārdošanu vai nomu. Tās likmes ir no 0,2% līdz 12,5%, kas atkarīgs no darījuma veida un reģiona, kurā īpašums atrodas.

Zīmognodeva

Zīmognodevu piemēro tikai noteiktos gadījumos, piemēram, zīmognodevu var pielīdzināt biržas nodevai par darījumiem ar vērtspapīriem (likmes ir no 0,07% līdz 0,17%), savukārt zīmognodevai par apdrošināšanas iemaksām ir likmes no 1,1% līdz 9,25%.

Muitas un akcīzes nodoklis

Muitas nodevu piemēro precēm, kas ievestas no valstīm ārpus ES. Ar akcīzes nodokli apliek naftu, degvielu un citus enerģijas produktus, kā arī tabakas izstrādājumus, spirtu un alkoholiskos dzērienus. Visiem šiem produktiem piemērots nodoklis, ko regulē ES noteikumi. Beļģija uzliek nacionālo akcīzes nodokli dažiem bezalkoholiskiem dzērieniem un kafijai.

Avots: *Belgium Taxation and Investment Guide 2012* - <http://www.deloitte.com/view>